

GORIŠKA STRAŽA

Izhaja v Gorici vsak četrtek opoldne. Velja celo leto 8 L., pol leta 5 L., četrt leta 2'50 L., mesečno 1 L., za inozemstvo celo leto 12 L. — Na naročila brez dopolne naročnine se ne bomo ozirali. — Posamezne številke v Gorici in na deželi stanejo 15 stotink. Uredništvo: ulica Carducci 4, uprava ulica Vetturini 9.

Rokopisi se ne vračajo. Oglasi, katere se mora vnaprej plačati, se računajo v širini enega stolpa in en mm visoki za enkrat 30 stotink. Za večkrat po dogovoru. —

Izdaja konsorcij »Goriške Straže«. Odgovorni urednik: Josip Vimpolšek. Tiska: »Narodna Tiskarna« v Gorici, ulica Vetturini šte. 9.

veno delovanje nam je sedaj bolj potrebno nego kadarkoli prej. Preveč nas je vojni vihar raznesel, ljudstvo samo čuti potrebo po smotrenem, resnem delovanju, po lepi, umerjeni zabavi, dovolj mu je gostilnic in beznic. Prihajajo nam pa glasovi, posebno z dežele, da so mnoga društva vsled izpremenjenih razmer v dvomu, kako naj bi pričela s svojim delovanjem, da v mnogih primerih delajo napačne korake v doseg tega cilja, in da vsled tega nalezajo na neprevidevane sitnosti. Mnoga društva se ravno radi te negotovosti sploh ne zganajo. V pouk naj citiramo tu pred vsem vlogo, katero je napravilo politično društvo »Edinost« v Trstu na generalnega civilnega komisarja tedaj, ko so nekateri tržaška društva naletela na težkoče. Predsednik političnega društva, g. dr. J. Wilfan, je 13. septembra l. 1919. poslal tržaškemu generalnemu civilnemu komisarju gospodu Avgustu Ciuffeliju naslednji dopis:

»Vaša Ekszellenca! Kot predsednik političnega društva »Edinost« si usojam obrniti se na Vašo Ekszellenco v zadevi, ki je največje važnosti za slovensko in hrvaško prebivalstvo zastopano po omenjenem društvu. Sporoča se mi namreč, da so dobila različna tukajšnja slovenska društva, kakor n. pr. Dramatično društvo v Trstu, Pevsko društvo »Adrija« v Barokovljah, poziv od poveljništva kraljevih orožnikov, upravnega odseka, naj predložijo v italijanskem jeziku prevode svojih pravil (sestavljenih v slovenskem jeziku in predloženih oblastvu že ob ustanovitvi oziroma odobritvi društva) ter naj zaprosijo za zopetno potrditev s strani vlade. Take ukaze dobivajo zastopniki društev samo ustmeno in brez poziva na kako tozadevno zakonito odredbo. Ker taka zakonita ureditev tega vprašanja ne obstoja in z ozirom na zakon z dne 15. novembra 1867, št. 134 drž. zak., nadalje z ozirom na to, da imajo omenjena društva pridobljeno pravico, da se na podlagi predloženih in od pristojne oblasti potrjenih pravil smatrajo za zakonito obstoječa, končno z ozirom na to, da omenjeni zakon dosedaj ni bil odpravljen in da še toliko manj obstojajo naredbe, ki bi ga bile lahko nadomestile, si štejem v dolžnost, izraziti svoje prepričanje, da bo Vaša Ekszellenca priznala nezakovitost takega postopanja ter odredila potrebno, da se ne ponove več taki primeri. Slovensko in hrvaško prebivalstvo ima v svoji naravi globoko ukoreninjen čut za zakonitost in poslušnost napram zakonitim ukazom oblastev, kar

zamore tem le pomagati pri izvrševanju njihovih nalog, seveda pod pogojem, da njihovi ukrepi ne nosijo niti sence samovoljnosti in nepotrebne strogosti. Oprostite, Ekszellenca, da sem si v svoji začetkoma omenjeni lastnosti dovolil obrniti se direktno na Vas v varstvo zakonitih koristi svojih sodeželanov, ter sprejmite izraz mojega najvišjega spoštovanja itd.«

Tedanji generalni civilni komisar, g. Avgust Ciuffelli je brez pridržkov priznal upravičenost gornje zahteve ter že 18. septembra odgovoril, da se da o zadevi natančno informirati; a 21. oktobra leta 1919. je prišla pod št. 1043 političnemu društvu naslednja rešitev:

»V zadevi Vaše spomenice z dne 13. septembra, da je poveljništvo notranjega orožniškega oddelka, upravnega odseka, zahtevalo od nekaterih društev, kakor od Dramatičnega društva in pevskega društva »Adrija«, italijanski prepis pravil, sem se informiral pri omenjenem oddelku o povodih, ki so povzročili to postopanje. Njaka politični namen ni povzročil dotične zahteve, ki je nastala vsled tega, da je neki uradnik pri kvesturi neki dani mu nalog napačno razumel, enostavni nalog namreč, naj zbere potrebne podatke, da se sestavi seznam tržaških političnih udruženj in strokovnih organizacij.«

Ta odgovor ne vsebuje sicer mnogo, vendar pa vsako društvo iz njega lahko razvidi, da njegove zakonite zahteve na merodajnem mestu vedno najdejo pravi odmev, tudi če bi se slučajno podrejena oblastva včasih motila o mejah svoje pristojnosti. Pravilno in zakonito je le eno: **Društva so potrjena po pristojni oblasti, torej zakonito obstojajo, zakon je isti kot prej, torej se tudi društveno delovanje lahko razvija pod istimi pogoji, predpisi in oblikami kot prej.** Kličemo zatorej vsem našim društvom:

Skličite občne zборе, posežite svoje odbore ter oživite naše vzorno društveno delovanje sebi v zabavo, narodu v kulturni in gospodarski prosep!

Varujmo se jetike!

(Iz Dr. Brecljeve knjižice: Jetiki - boj!).

Jetika je kužna, nalezljiva bolezen, katero provzroča posebno kužilo - kalica jetike. Sama po sebi se nikdar ne izcimí ta kalica v zdravem, od jetike nekuženem telesu. V telo prihaja od zunaj. Človeška jetika prihaja od jetičnih ljudi, le redkokdaj se okuži človek z živalsko jetiko.

III.

Katarina Lopolova je kot sedemletna deklica odšla s svojimi stariši v preganstvo v Sibirijo. Čez nekaj časa se odloči, da pohiti v Petrograd, da izprosi starišem pomiloščenje pri ruskem carju. Zastonj so stariši skušali, odvrniti jo od tega sklepa, od podjetja, ki se je zdelo neizvršljivo, zlasti še z ozirom na njeno mladost. Katarina pa je vstrajala pri svojem sklepu in vedno govorila: »Blagoslovite me, stariši, blagoslovite me, in pustite me, da grem. Zaupam v Boga, ki mi pomore!«

Stariši so jo blagoslovili s solzami v očeh, in Katarina se je podala na pot, brez pripomočkov, zanašajoč se samo na milosrdino milosrdnih ljudi. Hodila je peš, slabo oblečena, slabo hranjena, in bil je res čudež, da je devetletna deklica mogla prehoditi tako dolgo pot skoro dvetisoč geografičnih milj skozi mrzle puščave, čez ledene vrhove, ob globokih prepadih in deročih vodah.

Prišedši v Petrograd, vedno goreča za rešitev starišev, se je zatekla k neki gospej, ki je vsakega nesrečnega najprijaznejše vzela pod svojo streho. Bila je kneginja Troubetskoj.

Plemenita gospa, ki je Katarino sprejela z materinsko ljubeznijo, ji je obljubila vsako pomoč pri njenem podjetju, in je pisala prvemu ministru carjevemu, da bi izprosil pomiloščenje skesanemu očetu in hčerki, katere junaštvo presega vse meje. Visoka kriminalna državna komisija, občudujoč junaštvo tako dobre deklice, je dosegla od carja Aleksandra, da je takoj privolil v Lopolovo pomiloščenje, in poleg tega še bogato obdaril to tako junaško in dobro deklico.

Res -- velika duša!

Našim društvom v mestu in na deželi!

Večina naših društev, v prvi vrsti tržaška, so zopet začela s svojim delovanjem. Beležimo to z zadoščenjem. Društ-

Velike duše.

I.

Četudi je francoska revolucija podala svetu dokaze grozovitosti in nečuvnega barbarstva, je vendar podala tudi dokaze velikodušnosti in velike požrtvovalnosti, nad katerimi mora strmeli še sedanji svet.

Revolucionarni krvniki so bili ravno na tem, da žrtvujejo svoji grozovitosti gošpoda de Sambreuil, častitljivega moža, znanega po njegovi neomajni zvestobi do cerkve in prestola. Ravno so mislili nad njim izvršiti smrtno obsodbo, ko plane med nje njegova hčerka, dekle v cvetu mladosti, vsa vzhicena in kakor iz sebe; z nenavadno silo si je napravila gaz do teh brezsrčnih krvnikov, z razmršenimi lasmi, z očmi polnimi solza, s pogledi, polnimi zaničevanja in milosrdnosti, jim je zaklicala: »Stojte, o vi, brezsrčneži, stojte, ta je moj oče!«

Pade jim pred noge, poljubila njih roke, in jokaje in zdihovaje jih prosi, jih roti, naj proti njej obrnejo svoje udarce, in naj te udarce prihranijo njemu, ki ga tako zelo ljubi, njenemu staremu in onemoglemu očetu. Toda vse zastonj! Divji rablji so brezčutni za vse njene prošnje!

Tedaj se hčerka vzdigne, zagradi za roke krvnike, ki hočejo umoriti njenega očeta, neustrašena se postavi predenj, zakrije s svojim telesom njegova prsa in zavpije: »Tukaj, tukaj, morate prej raniti in prebosti moje telo, predno dospete do njega! Ubijte hčer, a živ naj ostane moj oče!«

Toliko junaštvo, toliko velikodušnost ga ne slednjič tudi te razbojnik, da odloži svoje sekire in dovolijo gospi Sambreuilovi, da reši njega, ki ga tako zelo ljubi, in ga hoče ohraniti živega, četudi z žrtvo svojega lastnega življenja.

Samo eden med njimi, zverinski človek, zahteva od hčere kot pogoj za rešitev njenega očeta, naj izpije kozarec človeške krvi. Ta grozoviti pogoj zadene ubogo hčerko tako, da se strese groze, pa ljubezen do očeta ji ne da pomisleka niti za trenutek. Bleda in trepetajoča zagradi za čašo, polno človeške krvi, dvigne oči proti nebu, in tedaj -- v enem oddušku izpije do dna grozno pijačo.

O Bog, ona je rešila svojega očeta! Vrže se mu v naročje, ga poljublja in zopet poljublja z največjo prisrčnostjo, moči mu obliče s solzami in mu kliče z glasom, pretrganim od vzdihov: »Ti si rešen, moj oče, ti si rešen, o preljubljeni moj oče, ti si rešen! Mnogo me je stalo, da sem ti rešila življenje, pa nič ne dé; naj umrjem jaz, da je le rešeno tvoje življenje!«

Od tistega dne so gospi de Sambreuil-ovo mučili strahoviti notranji krči, tako, da je bilo njeno življenje v nevarnosti. Kakor hitro pa je prišla k sebi in je odprla svoje solzne oči, se je ljubeznjivo obrnila do svojega očeta, jokala je in ga poljubljala z besedami, ki jih je vedno ponavljala: »Nič ne dé, moj oče, nič ne de, ti si rešen! Tako sem srečna, moj oče!« Toda nekaj mesece kasneje so gosпода de Sambreuil zopet zaprli. Junaška hčerka se ni hotela ločiti od njega; sledila mu je v ječo in kmalu potem na morišče, kjer je skupaj s svojim očetom pustila življenje, kot žrtva ljubezni do svojega očeta.

Res -- velika duša!

II.

Bogat gospod v velikem mestu pride nekega dne v brivnico. Med tem, ko ga pomočnik češe, se odpro vrata, nekdo stopi potihoma v brivnico, in tih pogovor se razvije med osebo, ki je vstopila in med gospodarjem. Gospod se iz radovednosti

obrne in vidi mlado gospičo, kakih sedemnajstih let, katere prijazna in lepa podoba je bila izredno simpatična po prekrasnih svetlobelih ali zlatih laseh.

»Gospod,« reče ona potihoma, »za koliko bi kupili moje lase?«

Brivec-vlasuljar, malomarno, kakor človek, ki je vaju takim kupčijam, prime dekličine lase, jih tiplje in tehta na roki in odgovori hladno: »Dam Vam dvajset lir.« Deklica postoji kratak čas kakor v premišljevanju, pa se hitro odloči. Vrže se v naslonjač, obraz si zakrije z rokami, solze ji rinejo skoz prste, in izroči svojo glavo vlasularju.

Že je ta nastavlil škarje, že je zagrabil za krasne lase, ko vstane omenjeni gospod, prime gospodarja za roko in mu zakliče: »Stojte, prosim Vas, stojte, ne morem dopustiti take oskrumbe! In Vi, gospiča, ohranite svoje lase in dovolite mi, da Vam dam malo svoto, ki jo potrebujete.«

Deklica se začetkoma obotavlja sprejeti ponujani denar, potem pa ga sprejme kot posojilo, ki ga hoče povrniti. Nato odide. Gospod, kakor je bil, še ne postrežen in nepočesan, pohiti za neznano deklico.

Skoči do hiše, kamor je bila vstopila deklica. Tam vidi in zve, da je uboga deklica hotelo prodati svoje lase, da bi svoji bolni materi kupila zdravila. Mati, ležeča na borni postelji, je bila zelo plemenitega obraza, in po govoru se ji je poznalo, da je izobrazena žena.

Gospod se je zavzel za to ubogo družino; poskrbel je, da je deklica dobila službo v neki trgovini, in mater je skrivaj zalagal, da se je pošteno preživela. Tako je dekle, pripravljena žrtvovati kras svojih las, rešila svojo mater.

Res -- velika duša!

Pravijo sicer, da je jetika dedna bolezen, ki se po rodu prenaša od roditeljev na otroke. Jetični roditelji imajo zares mnogokrat slaboten, bolehav zarod, toda novorojenec jetičnega očeta ali jetične matere navadno ni jetičen, v novorojencu navadno ni še jetične kali.

Kako se okužimo z jetiko?

Način okuženja je različen, kakor je pet jetične kali od jetičnega do zdravega človeka različna.

Dogajalo se je v prejšnjih časih, ko še ni bil znan vzrok jetiki in način okuženja, da so se okužili zdravniki, če so se ranili pri zdravljenju ali raztelesovanju jetičnikov. Ta način, da se jetika naravnost vcepi v človeka, dasi nehotno, se pripeti le še izjemoma kdaj.

Jetična mati doji otroka svojega ali tujega. Tudi ako so prsi navidezno zdrave, vsebuje njeno mleko mnogokdaj jetične kali; dojenček jih dobiva v sé in se kaj lahko z njimi okuži.

Brezobzirnost in neprevidnost.

Naravnost iz jetičnika se vtegnejo okužiti tudi oni, ki bivajo v neposredni bližini brezobzirnih in neomikanih jetičnikov. Ako jetičnik kašlja naravnost komu v obraz, zanese mu na ustnice ali celo v usta ali nos velike množine kužnih kali, ki se ob ugodnih razmerah naselijo. Zelo nevarno je tudi poljubovanje jetičnikov, posebno grda in usodna je navada nekaterih polomikanih ljudi, da poljubujejo otroke, celo tuje otroke in s svojimi ustnicami, morda pokritimi z nebrojem kužnih kali, prenašajo svojo bolezen na nedolžne žrtve. V isto vrsto spada gnusna razvada, da se sili koga piti iz svoje čaše. Iz tega je razvidna nevarnost, ki preti najbližjim sorodnikom in strežnikom jetičnikov.

V primeri z drugimi je tudi ta neposredni način okuženja precej redek. Najbolj navadno in redno se vrši okuženje posredno.

Nesnažnost bolnikov in strežnikov.

Jetičnik, ki ima odprto jetiko, to je jetiko v zvezi z zunanjim svetom, trosi kužilo okoli sebe. Iz jetične rane v koži ali pod kožo teče gnoj, ki ima jetične kali v sebi. Jetičen sklep ali kost izločuje po predrtini istotako z gnojem jetične kali. Z iztrebki (blatom in vodo) prihaja iz človeka, ki je v teh delih bolan, mnogo kužila. Ker se vsakdo že po naravi ogiblje in varuje teh gnusnih stvari, ni okuženje z njimi tako pogosto. Dogaja se sicer, da malomarni in nesnažni bolniki ali njih zanižni strežniki okužujejo na ta način druge, ko z okuženimi rokami dajejo hrano drugim, molzejo krave, nabirajo sadje, pripravljajo zelenjavo, ki jo nič hudega sluteč kupec žvija sirovo in se kuži z njo. Tudi ta način, dasi ne tako redek in zato vse pozornosti vreden, ni glavni vir okuženja.

Po največ se kužimo z jetiko, ko dihamo zrak, napolnjen z jetičnimi kalicami. Kje pa je ta strupeni zrak?

Jetika je zelo razširjena bolezen, posebno v obljudenih krajih. Izmed deset jetičnih jih je devet, ki imajo to bolezen v dihalih, navadno v pljučih, eden komaj na kakem drugem mestu.

Kašljanje in pljuvanje jetičnih.

Značilna za pljučne bolnike je potreba in navada, da kašljajo, ker jih bolezen sama draži h kašljanju in prhanju. Kašelj ima namreč namen, da odstranja tuje in škodljive tvarine iz dihal. S kašljanjem spravlja jetičnik iz svojih dihal, posebno iz pljuč, neznanske množine jetičnih kali. Neki učenjak (Nuttall) je dognal, da srednje bolan jetičnik, ki se ne počuti posebno slabega, izkašlja na dan okoli 2-4 bilijone (20-40 milijard) jetičnih kalic! Takih in še hujših jetičnikov je povsod vse polno, ki leta in leta za silo opravljajo svoje posle ter kužijo vse okoli sebe.

Kam pa spravljajo ti nesrečniki svoje še bolj zlosrečne pljunke in izmečke? Malokdo ravna z njimi tako, kakor veleva že navadna zahteva snažnosti in spodobnosti. Navadno se pljuje kamorkoli in povsod vprek.

Pljuvalnikov ni videti mnogo v družinskih bivališčih in zelo malo po javnih prostorih. Le po železniških čakalnicah in vozovih je opaziti le naprave; kako jih snažijo, je seve kočljivo vprašanje.

V zaprtih prostorih torej pa doslej na splošno ni prilike in priložnosti, kamor pljujmo, da ne okužimo drugih. Ljudje, ki hočejo biti vestni in olikani, spravljajo pljunke v žepne robce. Lepa je ta njih obzirnost do drugih; toda kako lahko si sami onesnažijo roke pri tem in s svojimi rokami prenašajo kužilo na druge predmete in ljudi, tega se ne zavedajo.

Z jetičnimi kalicami okuženi zrak.

V kmečki izbi tiči mlado in staro vso dolgo zimo pri peči, okoli nje ali na njej. Katera številnejša družina je prav brez jefike? Poselno jetičniki se radi tišče v zakurjenih prostorih, kašljajo in pljujejo kar ositodi. Nežni otroci se valjajo po tleh. V okuženem zraku in sobni nesnažni mrci jetičnih kali! Kar kdo diha v tem okuženem zraku, kar živa, je jetika.

V mestih ali v bližini mest, denimo, samo en jetičnik, ki se navadno jih je več. --

Pljunke, hrklji in izmečki se polagoma suše. S hojo in drugim gibanjem, posebno pa z običajnim pometanjem prihaja prah posušenih pljunkov v ozračje, ki ga diha vsa cerkev ali šola.

Istotako je v mali delavnici in veliki tovarni, krčmi in gledališču, prodajalni in bolnici, kavarni in društveni sobi. V zaprtem prostoru je vedno prah povsod, najdalje plavajo po zraku jetične kali, ki so manjše in lažje od najdrobnejšega praška. Človek rabi mnogo zraka, okoli 60 litrov na minuto ali 36 hektolitrov na uro. Koliko prahu in z njim koliko kali se naskrva v kratkem času v nezdravem prostoru! Ta okuženi prah pada tudi na človekovo površje in mu okuži kožo, ako je kje načeta, zaide v prebavila, zastruplja nam jedi in pijače.

Prav v zaprtih prostorih je naš najhujši sovražnik. Kdor trajno živi v prašnem ozračju, mora čoleti na jetiki.

Dopisi.

Iz Čezsoče. Ime naše vasi smo nedavno čitali v časopisih, slovenskih in tudi laških, ko se je poročalo o nezaslišnem gospodarstvu z občinskim premoženjem. No, te pritožbe so nekoliko pomagale, prejšnji gerent, o katerem je veljal nekoliko premenjeni ruski pregovor: »Bog je visoko, a gerent daleko«, se je umaknil možu, ki je vsaj domačin in od katerega pričakujemo, da bo imel več smisla za potrebe svojih trpečih sovaščanov. -- Da trpečih! To je vse premil izraz za nas čezsoške trpine. Vsa Goriška je neznansko trpela tekom minolega bojnega razsajanja, a toliko, kolikor Čezsoča, menda ni prestala nobena občina. Poznavalci pravijo, da tako ni porušena nobena vas na Goriškem! In mi, znani od hrepenenja po svoji rodni grudi, smo se vrnili skoraj vsi v te svoje ljubljene podrtije in zmrzuč po barakah pomanjkljivo napravljenih, pričakujemo, da se merodajnim činiteljem zljubi, pričeti s popraviljem tega, kar so med vojno topovi podrli. Seveda nam to čakanje ni posebno lahko. Da bi ljudstvo imelo vsaj od česa živeti. Toda, naša polja so razrita in niso rodila minolo leto skoraj nič, mi pa nimamo nikake prilike, da bi kaj zaslužili! Zakaj se re da ljudem zaslužka, saj mi hočemo delati in živeti od dela svojih rok, samo dajo naj nam delo! Kdor pravzame vlado in upravo v deželi, ima tudi sveto dolžnost, skrbeti za to, da ljudstvo, ki je prišlo ob vse, ne pomre nazadnje še od gladi! Toda, kaj bomo govorili o skrbi za zaslužek. Saj še drugih bolj priprostitih stvari nimamo v redu. Recimo aprovizacijo. Naša potrebna občina ni dobila že dva meseca nikake aprovizacije! Ali ni to nezaslišano? Čujejo, da so med tem časom po sosednih občinah že dvakrat delili živež! Kje tiči krivda? Ali mislijo tisti, ki delijo med naše ljudstvo dobrote aprovizacije, da smo se mi Čezsočani že tako privadili stradanju, da lahko prenesemo tudi dva meseca brez jedi? Vsekakor je treba nujno pomoči temu nedostatku, -- menda ni treba tega še posebej in temeljito dokazovati. -- Tudi pri podporah ni vse v redu. Čujejo se tudi tu razne pritožbe, da jih marsikdo ne dobi, ki je je potreben. Kajti potrebni smo podpore vsi, od prvega do zadnjega. Tako sem Vam opisal vsaj najhujše stiske, ki nas tarejo -- ako bi hotel popisati vse, kar ni v redu v eni porušeni vasi, kakor je naša, bi dopis zavzel cel Vaš cenjeni list in s tem bi Vi najbrže ne bili zadovoljni. Samo eno željo še imam, katero moram javno izraziti, namreč to, da naj bi se nam občinsko tajništvo vendar nekoliko bolj približalo. Ljudstvo mora hoditi celo v Bovec, ako ima opravka z županstvom in to mu vzame preveč zlatega časa! -- Čezsočani.

V Poljubinju (Tolmin) je imelo izobraževalno društvo v nedeljo 11. t. m. svoj redni občni zbor. Obilna udeležba priča, da vojska Poljubincem ni odvzela veselja do izobraževalnega dela. Čutimo, da smo ravno sedaj najbolj potrebni izobrazbe in napredka. Vabimo Poljubince, naj se oklenejo društva, da bomo močna, za izobrazbo, pravico, in svobodo se vojskujoča četa. -- Odbor.

Od nekod. -- Od nekod - kraja nočemo za danes še imenovati - nam piše neki dopisnik, da se tam dekleta zelo slabo obnašajo. Med drugim nam tudi pošilja domačo pesmico, ki se glasi:

»Slovenske dekelce,
imajo kratke kikelce,
na tem se vsaki pozná,
da zapeljavat' zná!»

Če to res, in kjer je to res, tam moramo taka dekleta odločno obsojati. Slovenski narod potrebuje zlasti danes spodobnih, poštenih in značajnih deklet. Zapomnite si to, slovenska dekleta!

Otalež na Cerkljanskem! Tudi tukaj smo ljudje mirnega in ljubeznivega značaja, ko z Jéhovo potrpežljivostjo čakamo in čakamo boljše prihodnosti. Pa vse bi se še potrpelo, da bi nam le sedanja vlada pustila razvijati se v milem domačem slovenskem jeziku! Od vseh uradov v Cerkljem dobivamo vse tiskovine le v laškem

jeziku. Človek ne razume nič, in si mora iskati tolmača. Mestni obč. zastop v Gorici, da je sklenil: niti ene šole Slovincem! Ali mislijo gospodje, da pojde to res tako naprej? Vsaka stvar ima svoje meje.

Politični pregled.

Volitev predsednika francoske republike se bo vršila 17. t. m., kakor je določil ministerski svet.

Italijanski ministerski predsednik, Nitti, je imel v Londonu govor, v katerem je naglašal svoje simpatije do Jugoslovanov. »Izjaviti moram«, je rekel, »da bomo gojili čustva iskrenega prijateljstva naproti Jugoslovanom in da želimo živeti z njimi v najpristranejših odnosih. Toda italijanstvo Reke se mora rešiti. Klic naših krvnih bratov ne more ostati pri nas brez odmeva. Za Italijane pomenja Reka zelo veliko, pomenja celo vse.«

Znamenja ljudske zmage v Italiji. Ker imajo v novem italijanskem parlamentu večino socialisti in katoliška ljudska stranka, je vlada sprejela zahtevo parlamenta, da o vojni in miru odloči samo parlament in ne sme več kralj napovedovati vojno in sklepati mir.

Jadransko vprašanje se pridno in menda tudi hitro rešuje v Londonu in Parizu. Spomenica, ki jo je sporazum izročil Italiji, kaže precejšnjo velikodušnost do te svoje zaveznice. Kaj posnemamo iz te spomenice?

Da se zavaruje Italija napada od države SHS, se ustvari vmesna reška državnica z 200.000 Jugoslovanov in 40.000 Italijani. Država se postavi pod oblast Zveze narodov, ki mora skrbeti, da ostane Reki avtonomija, kakršno je uživala še pod avstrijskim gospodstvom. Temu principu v čast se nevtralizirajo oziroma razorožijo vsi otoki v Dalmaciji in njih vodovje od Pelagruža do Reke. Ista usoda zadene tudi okrožje Jesenic.

V Dalmaciji, ki ostane sicer pod gospodstvom države SHS, dobi mesto Zader avtonomijo, a Italiji se priznava last naslednjih otokov: Pelagruža, Visa, Lošinja in nekaj manjših. Prebivalcem otoka Visa mora Italija dati popolno krajevno avtonomijo.

To bi bile koncesije, ki jih je Wilson v svoji »pravičnosti« dal praviceželjni Italiji.

Oficijelna Italija zahteva še več in sicer: Diplomatsko nadzorstvo nad mestom Zadrom. Popolno ločitev mesta Reke od reške državnice, ki bi tako postalo absoluten gospodar pristanišča in železnice. Zvezo Reke z ostalo Istro po ozkem pasu, ki bi šel od tega mesta do Voloske in bi tako zapadla italijanskemu gospodstvu cela Istra.

To je v par potezah vse, kar je že rešenega na jadranskem vprašanju in zaven še nerešene zahteve oficijelne Italije. Ta rešitev je seveda delo diplomatov v Parizu in vprašanje je še, v koliko ga bo država SHS sprejela.

Zadnja poročila trdijo, da je malo upanja, da bi se še rešilo jadransko vprašanje.

V Italiji grozijo železničarji s splošno stavko. Pogajanja z vlado so se razbila. Vlada je vse ukrenila, da vzdrži promet tudi za slučaj stavke.

Na Ruskem se naprej vrše boji antantnih čet z boljševiki. Ti poslednji zmagujejo in prodirajo čim dalje naprej. Zadnji čas so zavzeli Taganrog na Azovskem morju in popolnoma porazili Denjikinove armade. 8. t. m. so zasedli Krasnojarsk, in odvedli vse ostanke sovražnih armad, ki so se vdale. General Judenič hiti Denjikin na pomoč in prevaža čete na njegovo fronto. Pri Dvinsku so pa boljševiki doživeli poraz, poljske in zavezniške čete so zavzele to utrjeno mesto.

Na Bolgarskem imajo stavko na železnicah. Na mnogih mestih so se krvavo spopadli vojaki in stavkajoči komunisti. Vse kaže, da dobiva boljševiška organizacija v Bolgariji močno podporo iz Rusije. Ministerski predsednik Stambulinski je mobiliziral svoje pristaše. Ponemod so vojaki-železničarji prevzeli železniško službo. Pozvani so pod orožje tudi stavkajoči uslužbenci pošte in brzojava. Tako poročajo časopisi.

Bolgarsko poslaništvo na Dunaju izjavlja, da so vse vesti o boljševiškem gibanju v Bolgariji neosnovane.

Avstrija pred bankerotom. Včeraj se je sestal nemško-avstrijski parlament. Radikalni socialni demokratje so pripravili za prvo sejo posebno predlogo, v kateri zahtevajo, da se proglasi Nemška Avstrija za insolventno in da se proglasi državni

bankerot. O tej predlogi se pričakuje v parlamentu živahnih in burnih debat.

Komunistična zarota v Budimpešti. Madžarske oblasti so odkrile zaroto, ki je bila naperjena proti sedanjemu diktatorju Madžarske, vrhovnemu poveljniku narodne vojske Hortyju. Če bi se zarotnikom posrečilo odstraniti vodstvo armade, bi nastala v državi zmešnjava, ki bi omogočila nov puč proti sedanjemu režimu. Izvršene so bile priprave, da poženejo v zrak hotel St. Gerhard, kjer je nastanjeno vrhovno armadno poveljstvo. Zarota se ni posrečila. Več oseb je bilo aretiranih. Oblasti so izvedle hišne preiskave tudi pri socialistih. -- Z druge strani se poroča, da se skušajo madžarski častniki na najrazličnejše načine maščevati nad bivšimi boljševiški pristaji ter zatirajo tudi zmernejše socialiste. V kečkemetskih zaporih so jih trpinčili z razbeljenim železom in na to nekatere brez obsodbe obesili. V Papi je bilo masakriranih 26 socialistov, v Devecszu 24; skupno število umorjenih znaša okrog 500 oseb.

Japonci v Sibiriji. Neuspehi Kolčakove protiboljševiške armade ogrožajo tudi položaj antantnih čet, ki se nahajajo v Sibiriji. Te čete se morajo ali umakniti ali ojačiti. Japonska je v soglasju z Zedinjenimi državami odposlala v Sibirijo znatne vojske. Dozdeva se, da je usoda Sibirije, te dežele bodočnosti, precej nestalna. Nekateri velesile, zlasti pa Japonska, postajajo že preveč nestrpne, in težko čakajo konca ruskih homatij. Za slučaj, da se ne bi Rusija v doglednem času toliko ojačila, da bi bila v stanu vzdržati Sibirijo, bi bila Japonska prva, ki bi ji priskočila na pomoč, in si prisvojila stalen mandat za Sibirijo. Gotovo je, da bi s tem zanetila nov resen konflikt na Daljnem Vshodu in na severu Evrope, kamor se bodo itak prelalislej prenesla torišča evropsko-ameriškega imperijalizma.

Iz Jugoslavije.

V Jugoslaviji se pripravljajo na volitve za konstituanto. Volitve bodo 15. aprila. Niso še edini, koliko poslancev naj bi štela konstituanta, ali 600, kakor meni večina ministrov, ali pa samo 300-350, kakor mislijo drugi.

Spomenik -- P. Stanislavu Škrabcu. »Dijaška Zveza za ribniški okraj« si je postavila nalogo, da svojemu rojaku, velikega učenjaku in slavnemu slavistu vzdaja spominsko ploščo. Denarne prispevke prejema Odbor za Škrabčev spomenik v Ribnici.

Slovensko vseučilišče v Ljubljani ima že čez 500 slušateljev. Navzlic temu pa osrednja vlada v Belgradu zavlačuje otvoritev in se izgovarja, da nima dovolj sposobnih profesorjev. Dr. Korošec je poslal naučnemu ministru Marinkoviču pismo, kjer zahteva, naj vlada neomalovažuje te resnične potrebe in dolgoletne zahteve slovenskega naroda. Profesorji, ki se nahajajo v Parizu, so še vedno vezani na pomožno delo pri mirovni konferenci.

Domače vesti.

† **Dr. Ivo Novak.** Že dolgo je bolehal in že dolgo smo se bali za njegovo življenje, pa zastoj je bil ves up in strah, dne 11. t. m. je preminul v Gorici **Dr. Ivo Novak**, odvetnik. Bil je dobra, mirna duša, ki je živel za svojo soprogo, za svojo pisarno, in je svoj prosti čas žrtvoval društvenemu gospodarskemu gibanju na Goriškem. Ni se pehal v ospredje političnega življenja, a rad je pomagal pri raznih društvih, zvezah in drugih narodnih podjetjih. Bil je zadnji čas odbornik društva »Edinosti«, predsednik »Goriške Zveze gospodarskih zadrug«, pravni zastopnik »Centralne posojilnice«, nadzorni član »Kat. tiskovnega društva v Gorici«, vnet in vstrajen delavec, kjer se mu je skazalo zaupanje. Bil je v najlepši dobi, saj je štel komaj 45 let. A ledvična in srčna bolezen je polagoma spodjedala njegovo močno postavu in ga konečno položila na mrtvaški oder. 12. t. m. se je vršil njegov pogreb v Gorici. Zredčil je vrste goriških Slovincov, ki tožijo za njim, in zapušča samo svojo mlado vdovo, kateri izrekamo svoje iskreno sožalje.

Še -- **prof. dr. Janko Bratina.** Vest o njegovi smrti je globoko pretresla vse, kateri so poznali tega visoko nadarjenega, vsestransko naobraženega in duhovni-

tega moža. Bil je naš rojak z Otlice, sin sedanjega otliskega župana, kateri se je trudil in trudil za izšolanje svojih krepkih sinov, a kateri zdaj -- po vojni -- ne ve, kod so njih grobovi. Dr. Bratina je bil začel že kot gimnazijski dijak pisateljati in je bogatil s svojimi prispevki predale raznih goriških in drugih slovenskih listov. Na graškem vseučilišču je bil med najboljšimi učenci slavisa prof. dr. Štrek-lja. Po dovršenih vseučiliških študijah je nastopil službo v goriški licealni knjižnici in ob enem poučeval slovenščino in nemščino na gimnaziji in na slovenskem moškem učiteljsku. Voja je pretrgala njegovo delovanje, iztrgala ga je iz srede njegove mlade družine in ga gnala na tirolsko bojišče, kjer si je nakopal bolezen kateri je mlad podlegel. Zdaj ga ni več med nami.

Goriško mestno starešinstvo odstopilo. Te dni je odstopil goriški mestni svet, vsi goriški mestni očetje so odložili svoje mandate. Župan Bombig vodi mestne posle do novih volitev, ko stopi drug mož mestni upravi na čelo. Čemu se je to zgodilo, o tem ni prav za prav nič gotovo znanega. Znano je sicer, da sta med goriškimi Lahi dve struji, ki se več ali manj javno pobijata, znano je tudi, da Goričani sami grme proti načinu mestnega gospodarstva in zlasti proti županu Bombigu, znano je tudi, da pametni in zmerni goriški Lahi obsojajo prenapeto in sovražno postopanje proti Slovincem, zlasti kar se tiče šol, toda čemu so se mestni očetje ravno zdaj razšli, to je javnosti danes še skrivnost. Pa bo prihodnost tudi to skrivnost razkrila in resnico pokazala.

Nam ni celo nič mar, da je dosednji mestni svet odšel, saj nam je ob vsaki priliki pokazal svojo sovražnost; a mi celo tudi dvomimo, da bi Goričani imela druge sposobne može, ki bi umeli pravično vladati goriško mesto z dvojezičnim prebivalstvom.

Gospodom pri Ufficio d' anagrafe -- v arhiv! Pravi je, da so goriški mestni očetje odstopili; če so, so prav naredili, saj stari šari ni kazalo drugače. Nujno potrebno bi pa tudi bilo, da bi odstopil in izginil ves Ufficio d' anagrafe, zakaj stari mestni očetje nam Slovincem v svoji ohromelosti niso niti zdaleka toliko nadležni delali, kakor jo delajo gospodje in gosposodične, kratkokrile in na moč parfumi-rane, v svoji hudobiji.

Vlada v Rimu, oziroma Nitti v parlamentu je slovesno izjavil, da hoče respektirati, kakor to zahteva že stara liberalna svobodoljubna tradicija Italije, naši »sentimenti« (naša čustva); različni oglasi so že pred enim letom zatrjevali, da se nam bo v vsakem oziru boljše godilo kakor kedajkoli itd.; pri Ufficio d' anagrafe vidimo in doživljamo ravno nasprotno. Kako po strani te gledajo, kako neslane opazke delajo ti ljudje, če zavohajo v tebi Slovenca! In kako pačijo naše slovenske primke! Ali res mislijo, da bodo s popačevanjem imen vničili dejstvo, da živimo in da smo tu. Razmere, ki v njih živimo, že same ob sebi niso prijetne, ko pa še vidimo, da gre šovinizem in mržnja proti nam tako daleč, da hočejo na tako malenkosten način, kakor je mrcvarjenje naših primkov, krajevnih imen itd., v mestu in njega najbližnji okolici vsako sled slovenstva zatreti, potem si lahko predstavljamo rožice, ki so nam nastlane na pot v bodočnost. Sicer pa lahko vtaknete v naše primke po tri in po štiri t in lahko izpremenite vse č v g. -- Slovenci, Slovenke smo in ostanemo, tako nam je mati dejala, ko nas je dete pestovala.

Občni zbor »Slovenskega bralnega in podpornega društva v Gorici« se ne bo vršil v nedeljo 18. t. m. v sled oblastvenih okvir. Kedaj se bo vršil, se naznani v »Gor. Straži«.

V goriško bolnišnico usmiljenih bratov je bilo v preteklem letu sprejetih 1868 oseb, od katerih je bilo odpuščenih 1590, in sicer je bilo 1251 ozdravljenih, 268 zboljanih in 51 neozdravljenih.

Umrla je 261 bolnikov: 149 moških in 112 ženskih. **Po ročnih granatah ranjenih** je bilo sprejetih 346 oseb, od katerih je umrlo 20. Jetičnih oseb je bilo v bolnišnico sprejetih 67; od teh je umrlo 37 in odpuščenih je bilo 30. Poročnih slučajev je bilo 64 s samo ednim smrtnim izidom.

»Goriška ljudska psojilnica« vpisana zadruga z omejenim jamstvom v Gorici naznanja, da je pričela zopet s svojim rednim poslovanjem v svojih na novo prirejenih prostorih v lastni hiši Corso Verdi št. 37. Sprejema hranilne vloge in daje posojila.

»Zveza slovenskih županstev« v Gorici naznanja, da se bo vršil njen redni letni občni zbor v četrtek dne 5. februarja 1920. ob 10 uri popoldne v dvorani pri »Treh kronah«. Dnevni red se naznani pravočasno.

Istočasno so naprošeni člani, naj odgovore čim prej na dopisni jim poziv z dne 3. decembra 1919. Kdor še ni vrnil izpolnjene pristopnice, naj to kmalu stori!

Opoldanski strel imamo v Gorici, da ljudje vedo, kdaj je vsak dan poldne. Vpehali so ga lansko leto vsled splošnih pri-

otžb, da ni v mestu nikakega pravičnega časomera. No, odkar imamo strel, je šele prava zmešnjava. En dan nam naznani poldne od enajsti in trideset, drugi dan pa četrt ure pozneje -- kakor je na volji onim ki napovejo, na gradu, kdaj bodi v Gorici poldan. Pol ure razlike, -- kaj pa je to nasproti večnosti, si misli mož! Mi pa si dovolimo misliti, da naj se napravi tej komediji vendar že enkrat konec. Naj se strelja točno, ali pa naj se opoldanski strel opusti. To, kar se sedaj godi, se pravi, ljudi za norca imeti.

Slovensko kmetijsko društvo v Gorici je imelo 12. t. m. po dolgem času zopet svojo sejo, kjer se je sklenilo nadaljevati z delovanjem društva. Obširnejšega poročila nismo prejeli.

Delegacijsko zborovanje »Zveze slovenskih učit. društev Julijske Benečije« bo 1. in 2. svččana t. l. v Trstu - pri sv. Ivanu. Okrajna učit. društva naj izvolijo potrebno število delegatov. Na vsakih 10 članov, pride po 1 delegat. Drobci štejejo za celo število. Voli se s proporcem. Če ima kdo kak predlog ali predavanje, naj ga pošlje podpisano do 24. t. m. Ravno tako naj se oglasi pri podpisnem kdor želi, da se mu preskrbi prenočišče.

Sklicatelj Ant. Germek, Sv. Ivan - Trst. **»Podpornemu društvu za dijake na realki v Idriji«** so darovali: notar Karol Čibej v Gorici 50 L, veletržec A. Perko v Trstu 100 L, g. A. Komavec v Gorici 10 L, podružnica Ljubljanske kreditne banke v Trstu 100 L, podružnica Živnostenske banke v Trstu 25 L. Darovateljem se iskreno zahvaljuje in pričakuje posnemalcev. Odbor.

Razno.

Nikito zadela kap? »Vossische Zeitung« poroča iz Zeneve: Bivši črnogorski kralj baje umira, ker ga je pred par dnevi zadela kap.

Jugoslovanska katoliška telovadno-kulturna mladinska organizacija Orel pripravlja za dneve od 29. julija do 3. avgusta 1920 prvi slovenski orlovski tabor v Mariboru. Pokrovitelj pripravljalnega odbora je Dr. Anton Korošec, predsednik Jožef Pirc.

Vseskolski zlet v Prago leta 1920. Za tekoče leto - dnevi niso še znani - se pripravlja vseskolski zlet v Prago. Vrše se velike priprave in se pričakuje udeležba tudi drugih narodov.

Profesor Lammasch, zadnji minister-ski predsednik bivše Avstrije, je 6. t. m. umrl v Solnogradu. Bil je zelo bister politik, ki je vse poskušal, da bi rešil poloma avstro-ogrsko monarhijo. On je predlagal bivšemu cesarju Karlu izpremenitev monarhije v zvezo avtonomnih narodnih držav pod habsburškim žezlom, -- a bilo je že prepozno.

Jugoslovanski učenjak. Za časa vojske se je nahajal narednik I. v pisarni neke bolnice na bojišču. Ker so v to bolnico prihajali bolniki raznih narodov, je potreboval zdravnik, ki je bil trd Nemec, tolmača. Nekega dne pride zdravnik v pisarno in vpraša: »Kdo zna srbski?« -- »Jaz«, se oglasi narednik I. - Doktor, ves vesel, ker je našel človeka, ki zna srbski, ga odvde k vojaku, ki je pravkar prišel. Čez nekaj dni pride zopet doktor. -- »Kdo zna hrvatski?« -- »Jaz«, se zopet javi narednik. Zdravnik ga začudeno gleda, in to pot je moral biti narednik za tolmača hrvatskega jezika. Preteklo je zopet nekaj dni in doktor je rabil tolmača za »bosenski« jezik. In zopet se je javil narednik. Zdravnik ga je začel gledati z velikim spoštovanjem. Neko nedeljo je bil doktor ves v skrbeh. Dobil je spis, katerega je bilo treba prevesti na »ilirski« jezik. Išče človeka, ki bi znal ilirski. In zopet se oglasi narednik. »Koliko jezikov vi govorite, to je res neverjetno«, se je čudil doktor. »Nikdar ne bi kaj takega mislil o vas.« -- Čez nekaj dni zopet pride zdravnik. Bojazljivo je pogledal na narednika, kakor da si ne upa reči, kar bi hotel. Narednik ga vpraša, kaj se je zopet zgodilo. »Oh«, vzdihne doktor, »Vi govorite toliko jezikov, ali to pot mi gotovo ne boste služili za tolmača. Danes je prišel ujetnik, ki govori »črnogorski«. Ali kdo naj najde tolmača za ta jezik?« -- »Jaz govorim tudi črnogorsko,« odgovori narednik. -- »Za božjo voljo!« vzdihne zdravnik, »jaz ne razumem, kako morete toliko znati. Vi ste gotovo vse življenje porabili za učenje jezikov.«

Švedski kralj Karel 12. je bil v svojih mladih letih nenavaden prijatelj vinske kapljice in večkrat se ga je tako nalezel, da se nikakor ni ujemalo z njegovo kraljevsko dostojnostjo. Ko se je bil tako nekoč upijanih, je govoril trdo razžaljivo in brezobzirno o svoji materi. Naslednji dan ga je njegov prijatelj opozoril na to, kako je s tem svojo mater globoko užalil. Karel je obledel in pomislil za hip. Ta trenutek je postal odločen za celo njegovo življenje. Potem je velel: »Prinesite steklenico vina in kozarec!« Vzel je oboje in šel h kraljici vdovi. »Gospa«, je povzel s tresočim se glasom, »včeraj sem Vas razžalil, dati vam hočem zadoščenje!« In napolnil je čašo ter izpil, rekoč: »To je bilo poslednje

vino ki sem ga pil. Odslej nočem, da bi še kapljica vina zmočila moje ustnice!« In ostal je mož -- beseda. Nikdar več ni pokusil vina.

Zdravstvena pravila pri Japoncih, ki pa tudi za nas veljajo, če hočemo živeti vsaj sto let, so: 1.) Giblji se kar največ mogoče v zdravem zraku! 2.) Hodi zgodaj spat in zgodaj vstajaj! 3.) Spi najmanj šest ur, a ne več, kakor sedem in pol, v temni sobi, pri odprtih oknih! 4.) Uživaj zmerno kavo in čaj, alkoholu in tobaku se odločno odpovej! 5.) Meso jej samo enkrat na dan! 6.) Vsako jutro se koplji v gorki vodi! 7.) Enkrat na teden si privošči počitek, ta dan pusti tudi pisanje in branje! 8.) Ne delaj prevelikih naporov, čuvaj se prevelikega duševnega dela! 9.) Če si še samec, oženi se, če si vdovec, poišči si nemudoma drugo žensko! 10.) Ne bivaj v preveč zakurjeni sobi!

Urad za vojne odškodnine pri Sv. Luciji ob Soči išče v tej stroki večšega uradnika. Plača po dogovoru. Zglasiti se je takoj pri omenjenem uradu.

Prehrana dunajskih otrok. Otroci nekaj mogočne Avstrijske prestolnice umirajo lakote, in avstrijska vlada sama je poslala obupen klic po pomoči na razne države. In malih nedolžnih dunajskih otrok se je svet usmilil. Razna mesta skoro v vseh državah so klenila, da sprejmejo v prehrano primerno število dunajskih otrok. Ravno te dni zapuščajo dunajski otroci svoje stariše, ki nimajo zanje kruha, in odhajajo z vlaki v razna mesta, da utečejo največji bedi in gladovanju. -- Ti, dunajsko mesto ki si tako visoko dvigalo svojo glavo, kako hudo si ponižano, da kar po celim svetu beračijo tvoji otroci!

Vprašanja in odgovori.

IV. Peternel v Sp. K. V sedanjih razmerah Vam more samo ital. misija na Dunaju pripomoči do plačila invalidne pokojnine. Obrnite se torej nanjo, morda potem civilnega komisarijata v Logatcu. Ako Vaša prošnja za izmenjavo še ni rešena, urgirajte pri zakladnem inspektoratu (Ispettorato del Tesoro) v Trstu.

A. V. v Dornbergu. Mi gremo naročnikom z nasveti na roko, kaj naj napravijo, več pa se od nas ne sme zahtevati. -- Obrnite se na ital. rudeči križ v Rimu, najbolje potem županstva.

A. A. S. Podgraje. Vi bi rad poizvedel kaj je z Vašim sinom, ki se nahaja v ujetništvu? Obrnite se na ital. rudeči križ v Rimu.

A. Š. Raščeno. Oseba, ki jo je brez njene krivde povozil vojaški avtomobil, ima pravico do odškodnine za zdravljenje, za izgubljeni zaslužek, za delanezmožnost; naj zahteva tudi za bolečine. Obrne naj se z vlogo na civ. komisarijat svojega okraja, v katerem natančno pove, kateri avtomobil je povzročil nezgodo, navede ter utemelji svoje zahteve.

A. K. 65 Idrsko. Urgirajte rešitev pri civ. komisarijatu v Tolminu; če to ne pomaga, se pritožite na generalni civilni komisarijat v Trstu.

A. R. -- K. Drežnica. Vi imate pravico do kmečke podpore, za katero mora Vaš župan napraviti vlogo na civ. komisarijat v Tolminu. Imel bi morda tudi pravico do vojaške podpore, a če so bile prošnje že večkrat zavrnjene, se pritožite na civ. generalni komisarijat v Trstu. Ali bo pritožba kaj pomagala ne vemo, ker ne moremo presoditi, ali so podani pogoji za vojaško podporo.

Fr. J. -- Kob. kot. Ako Vas drugi kršijo v Vaši lastniški pravici do njive s tem, da tam hodijo, tam postavljajo kleti in hleve itd. tudi s tem, da puščajo gnoju teči na vaš svet, jih lahko tožite pred okrajno sodnijo v Kobaridu. Da je sedaj vojna, to ne drži. Tuja last se mora spoštovati tudi v vojni.

T. iz Št. F. in drugim odgovarjamo: Vse kolonske pogodbe, ki so bile lani v veljavi, mrajo ostati v veljavi tudi še letos. Plačevati pa bodo morali koloni in gospodarji od zdaj naprej toliko v lirah, kolikor so plačevali do sedaj v kronah. Ako se gospodarju zdi potrebno zvišati svoje zahteve nasproti kolonu, mu je to sicer dovoljeno, toda kolon ima pravico pritožiti se na razsojevalno komisijo, ki je za te namene ustanovljena pri okrajnih sodnijah. Prav tako ima kolon pravico obrniti se na to komisijo, ako misli, da so dosedanje zahteve gospodarjeve previsoke in nepravilne, zlasti ako so mejtem nastopile druge okoliščine. Vse spore mej gospodarji in koloni razsoja omenjena komisija. Prizivi na višje mesto niso dovoljeni. Predsednik te komisije je sodnik ali njegov pooblaščenec. Razen predsednika sta še dva, ki ju izbere sodnik in sicer enega iz srede gospodarjev, drugega iz srede kolonov. Vsi spisi, ki se tičejo sporov pred to komisijo, so kolka prosti.

Za ognjiščem.

Stražarji! Kaj ne, da se vam je vzljubil ta lep in pomemben naslov, ki vam kaže vaš prekrasni poklic -- stati na stra-

ži slovenske narodnosti. Prav je tako in velika tolažba za naš narod v teh težkih časih, da želi in hoče sleherni njegov sin in vsaka njegova hiša pogumno na stražo. Vem, da že pričakujete »stražnega poveljja« in me vprašujete, kako in kam na stražo. Sedimo za ognjišče, da si vse to lepo povemo in razložimo. A prej le še eno vprašanje: Ste li storili prejšnji teden vsi svojo dolžnost, ste li obhajali povsod narodni teden? Je še kaj takšnih slovenskih hiš in družin, da bi bil šel narodni teden »Goriške Straže« mimo njih? ... Če to vprašanje samo nam daje danes priliko, da izpregovorimo o enem načinu našega stražnega poklica (načinov tega straženja je namreč več). Poslušajte torej in pomnite: Ako hočemo uspešno stražiti narodnost svojo in svoje narodne pravice, moramo najprej hiteti na stražo naše kulture, vede in omike. To je prva postojanka, prva črta, katero moramo za vsako ceno držati. Kultura, veda in omika! Povej mi pa, drago slovensko ljudstvo zasedenega ozemlja: ali imaš sedaj dosti take prilike, da bi lahko gojilo kulturo ter se izobraževalo v vedi in omiki? Oh, bore malo, zaprli so se nam skoro vsi viri kulture -- saj so se zaprle našim malim ponekod celo šole -- zaprli so se študenti naše vede in izobrazbe, po kateri naše ljudstvo tako hrepeni ... Stoji pa, in je popolnoma gotovo, da bomo imeli mi le toliko kulture, kolikor bomo sami zanj poskrbeli. Ne pretiravam, če rečem, da je sedaj - prosim leta 1920 po Kr., oh kako bodo strmeli naši potomci, ko bodo o tem čuli! - da je sedaj za naše ljudstvo skoraj edini vir naše kulture »Gor. Straža«. Če iz tega vzroka (in neglede na druge potrebe) je sveta dolžnost našega kulture žejnega ljudstva, da se kot kulturni narod vsi poslužite tega kulturnega vira, ko nam niso drugi odprti. Naj preide v meso in kri našega ljudstva zlato pravilo - in tu dvignem svoj glas, da ga bo slišati do zadnje naše koče - pravilo namreč: **V vsako slovensko hišo »Goriška Straža«!** Naj vsi tisti, ki hodijo po naših krajih, vidijo, da ni naš narod takšen, da bi niti pisati in brati ne znal, kakor ... Naj vsi vidijo da je naš narod tako kulturni, da se v sili, ko mu vse drugo vzamejo, strastno oklene tiste bilke, ki mu še moli naproti iz splošne podrtije. In ta bilka, ki je našemu ljudstvu še ostala, je naša »Goriška Straža«. Ni pa devolj, da list naročimo, moramo ga čitati t j - od začetka do konca - saj je naš narodni evangelij. Sedaj ob zimskih večerih za ognjiščem se nam nudi tako lepa prilika za čitanje, lahko berejo iz lista otroci naprej. Drugega čitiva tako žal nimamo sedaj razun kakšno spakedrano Michelijevo berilo, ki bi lahko nosilo napis: »kulturni škandal 20. stoletja«. Narodu, ki ne čita, preti nevarnost, da zaostane. Že zato čitajmo vsi slovenske liste. Le še eno opombo: »Goriška Straža« se ne posodi v drugo hišo, če ni posebnega uboštva; vse drugo se posodi in naj se pridno poskuje, le list ne; imej vendar vsaka hiša in družina toliko narodne časti in narodnega ponosa v sebi, da smatra »Goriško Stražo« kot bistven del svoje hiše, da kot člana svoje družine. Torej cenjene Stražarice in Stražarji! evo vam prilike, da začnete izvrševati svoj stražni poklic. Stojte na straži, da pride v vsako družino slovenski list, zadržite vsako slovensko hišo, da bo zadnja naša koča tudi varen dom slovenskega lista.

Pozdravljeni!

Jože.

Za kratek čas.

Žena je v sanjah zagledala svojega ranjkega moža in zaklicala: »Oh, France povej, povej, kako je kaj s teboj?« -- »Dobro, žena, prav dobro.« -- »Ali ti je res dobro moj Franc, povej mi, ali si res srečen?« -- »Žena, meni je res dobro, in jaz sem res srečen, še veliko srečnejši, kakor smo bili v zakonu s teboje!« -- »Kje pa si, dragi moj Srancl?« je vprašala žena. -- »V peklu,« je odgovoril mož in izginil.

Je razumel po svoje. Kmečki posestnik pride s svojo ženo v mesto in tam gresta h dobroduelni predstavi v gledališče. V garderobi (to je soba, kjer se za čas predstave odložijo površniki, suknje itd.) vidi, kako gospodje in gospé oddajajo svoje palice, suknje in klobuke, in kako se na vsako pritrdi poseben listek. »Vidiš žena,« pravi kmet, »kakšni so ti gospodje! Tukaj zastavljajo svojo obleko, a v gledališče morajo iti. To je res že več kakor noro!«

Po šoli »Kaj pa je rekel oče, ko je videl tvoje spričevalo?« -- »Glavo je tresel.« -- »Samo?« -- »Toda moja glavo!«

Zdravnik
v Ajdovščini
D. LOKAR
ordinira vsak dan od 9-12

Raztresenost. - Profesor Y. je bil izredno raztresen gospod. Nekega dne je šel ves zamišljen po poti in se zaletel v neko kravo, katero so ravno mimo gnali. Nagloma je snel klobuk z glave in se opravičeval: »Oprostite, prosim, oprostite!« Glasan krohot mimogredočih ga je opozoril na njegovo zmoto, in zelo se je hudoval nad svojo nerodnostjo. Pri tem se je tako zamotal v svoje misli, da je na bližnjem cestnem voglu priletel v neko gospo. »Sapralota«, je zaklical profesor, ki je še vedno mislil na kravo, »ta bestija je že zopet tukaj!«

Moderne sestričine. -- »Moja sestričina,« tako je predstavil gospod mlado gospodično svojemu tovarišu. »Me zelo veseli,« je ta odgovoril in pristavil: »Pa ta gospodična je bila prej enkrat tudi že moja sestričina!«

Popravek. - Žena (v gostilni nevoljno svojemu možu, ki naroči še pol litra vina): »Ali moraš res še naprej piti?« --- Mež: »Ne, ljuba moja ženkica, jaz storim to prostovoljno!«

Listnica uredništva. -- H. M. Vaš dopis je lep in koristen in potreben, toda ni za političen list. Če dovolite, ga porabimo o priliki kje drugje.

Dopisniki, zganite se in pošiljajte nam poročila iz svojih krajev!

Darovi. M. Perin je darovala za »Goriško Stražo« 10 lir. Srčna hvala. - G. Iv. Mežetič, župni upravitelj v Ravnah, je daroval za »Pučkega prijatelja« 4 lire.

Listnica uprave. Današnje številke nismo več poslali onim, ki letos niso plačali naročnine. Obenem naznanjamo vsem, ki želijo prvo številko lista, da ste 1. in 2. številki poslali.

Grahovo. Z Grahovega nam je neka oseba poslala 8 lir naročnine za »Goriško Stražo« toda brez podpisa. Prosimo, da nam prijavi svoj priimek in ime.

Zadnjič je odpošiljatev lista **zakasnela**, ker so počivali stroji zaradi pretrganega električnega toka.

TEDENSKI KOLEDAR.

JANUAR.

18. Nedelja, 2. po razgl. Gosp. Ime Jezusa,
19. ponedeljek, Kanut,
20. torek, Fabijan in Boštjan,
21. sreda, Neža, dev.
22. četrtek, Vincencij,
23. petek, Zaroka Mar. Dev., Emerencijana
24. sobota, Timotej.

Goriška Straža - v vsako hišo -

Franc Righettini

Anica Reščič

poročena

Maderno 11/1 1920. Gorica

Dve gospodični večji slovenskega, italijanskega in nemškega jezika

**: iščete službe :
kot blagajničarki v kakšni
trgovini.**

:: :: Naslov pove naša uprava. :: ::

Knjigarna Kat. Tisk. Društva

Gorica, Montova hiša.

Zaloga na drobno in na debelo :

Pisarniških in šolskih potrebščin.

Cigaretni papir.

Svalčice za cigarete.

Razglednice, Pisemski papir.

Podobe v okvirjih in brez okvirjev

Rožni venci, svetinje itd.

Slovenske leposlovne knjige.

Dr. Valjavec, Italjansko slovenski

slovar in Iskravec, Slovensko-

italjanski slovar.

Kleinmayer pl. Ferdo: Priročna

slovnica italijanskega jezika.

Slovenski koledar, } za leto

Vedež, } 1920.

Žepni koledar, }

Brez posebnega obvestila!

Potrjim srcem naznanjamo vsem sodnikom, znancem in prijateljem bridko izgubo našega dragega očeta, strica, staroga očefa itd. gospoda

Vincencija Rijavec

posestnika v Dornbergu,

kateri je po kratki bolezni, previden z sv. zakramenti za umirajoče dne 12. t. m. ob 9. uri zvečer v dobi 87 let mirno v Gospodu zaspal.

Blagega in nepozabnega pokojnika priporočamo tihi molitvi.

Žaljuči ostali

RODBINA RIJAVEC.

DORNBERG, 13. januarja 1920.

MIHA KOZMAN

Gorica, Via Rastello 27

Bogata zaloga kmetijskih, lesnih — kakor tudi zaloga hišnih in kuhinjskih potrebščin. Velika izbira krogelj za balincanje, steklenih izdelkov — in iniatih posod. — —

Oskar Bruggnaller

v Gorici, Nunska ulica št. 6.

Velika izbira rakev, umetnih vencev in drugih pogrebniških potrebščin. — Delo domače — cene zmerne. Naročila se izvršujejo točno.

Razglas.

Dne 12. februarja 1920. ob 11.

uri se bo na dražbi oddalo zidarsko delo v cerkvi v Podgrajah pri Ilirski Bisirici.

Zidarski mojstri, ki se zanimajo, naj si delo ogledajo.

Razpisana je služba

TAJNIKA

pri

Goriškem kmetijskem društvu v Gorici.

Zahteva se strokovna izobrazba in poznanje deželnih jezikov.

Plača po dogovoru.

Tajnikova dolžnost bo eventualno tudi urejevati društveno glasilo.

Priglasiti se je do 1. febr. 1920.

Zobotehniški atelje

Paolo Netzbandt

je spel otvoren in posluje

v GORICI, Via Dante 12.

Nova krojašnica Andrej Maurič

na Travniku št. 22.

se priporoča slavnemu občinstvu za obilna naročila. V zalogi ima raznovrstno sukno, kakor izgotovljene obleke

Novo obleke se izvršujejo točno po merah in po zmernih cenah.

: Peter Gruden :

Gorica - Piazza Grande 6 - Gorica.

Priporoča svojo zalogo najboljših vin mešanega blaga. Postrežba točna in solidna. Po okolici tudi na dom.

Kmetovalci pozor!

Ta mesec pride zastopnik tvrdke K. & R. Ježek Blansko (tovarna kmetijskih strojev), kateri bode razprodajal razne po vojni škodovane a še porabne slamoreznice, grozdne mlince itd. Interesenti naj blagovolijo vprašati pojasnila pri

JOSIPU DEKLEVA, dediči Vipava.

Ivan Kacin, Gorica

Via Ascoli

št. 31. I. -

(za Kornom).

Izdeluje vsakovrstne harmonije za pevsko društva, cerkve, itd. Popravlja in uglašuje tudi cerkvene orglje, istotako druge muzikalne instrumente. Kupuje stare harmonije, glasovirje, violine, itd. Vse izvršuje točno po naročilu.

ZAHVALA.

Povodom pogreba našega nad vse ljubljenega in nepozabnega soproga, oziroma svaka in zeta

DR. IVO NOVAK-A,

odvetnika

izrekamo tem potom svojo najpriskrnejšo zahvalo vsem, ki so nam izrazili sožalje, ter bili v zadnjih težkih dneh ob strani. Posebno se zahvaljujemo gg. kolegom, številnim prijateljem in znancem, ki so v tako obilnem številu spremili blagega pokojnika k večnemu počitku, Bog povrni vsem stotero.

Žaljuča udova in družina GAYER.

V GORICI, 13. januarja 1920.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJÉ

Dr. J. Bačar in V. C. Hansen

zobotehnik

ulica 24 Maggio (prej ulica Tre Rè) št. 9

(v bližini kapucinske cerkve)

ordinirata od 8^{1/2} do 6 ure -- ob nedeljah od 9 do 1 ure.

Brezbolestno izdiranje in plombiranje zobov.

Umetni zobje po najnovejši tehniki.

Dr. Bačar izvršuje ravnotam svojo splošno zdravniško prakso.

Tvrdka Teod. Hribar v Gorici, Corso Verdi št. 32

išče trgovsko izobraženo

blagajničarko-knjigovodkinjo.

Znati mora poleg slovenskega tudi italijanski jezik v govoru in pisavi. Ponudbe sprejme do 15. t. m.

Podružnica Ljublj. Kred. Banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Obrestuje vloge na knjižice po 3 1/2 %, na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Nakazila v Jugoslavijo in inozemstvo po dnevnem kurzu.

Vinska klet = dedičev = Alojzija Fogar

se je zopet odprla na pol poti proti

== SOLKANU ==